

УДК 327 (498+НАТО)

<http://doi.org/10.17721/2524-048X.2018.11.170-188>

Галина Мінгазутдінова

кандидат історичних наук,

Київський національний

університет імені Тараса Шевченка

СТАНОВЛЕННЯ РУМУНІЇ ЯК КРАЇНИ-ЧЛЕНА ПІВНІЧНОАТЛАНТИЧНОГО АЛЬЯНСУ

Анотація. У статті досліджується шлях Румунії до отримання статусу країни-члена Північноатлантичного альянсу, а також розглядаються передумови формування міжнародного іміджу країни у сфері безпеки. Проаналізовано зовнішні причини прискорення залучення Румунії до рядів країн-учасниць НАТО, розглянуто основні геополітичні чинники важливості включення Румунії до трансатлантичної системи міжнародної безпеки. Окреслено основні етапи зближення Бухаресту з Північноатлантичним альянсом протягом 1990 – 2004 рр. Особливу увагу приділено проведенню реформ військового сектору Румунії першої половини 1990-х рр. ХХ ст. як одному з найбільш важливих елементів набуття членства в Альянсі. Проведено порівняння румунського та українського шляхів до євроатлантичної інтеграції. З'ясовано, що на своєму шляху до НАТО Румунія не лише здійснила внутрішні перетворення в різних сферах суспільно-політичного буття для досягнення своєї мети, але й отримала підтримку власних євроатлантичних прагнень за рахунок перебудови загальної безпекової картини світу та важливості власного геополітичного положення, що продовжують відігравати важливу роль для участі Румунії в забезпеченні регіональної безпеки на Балканському півострові та в басейні Чорного моря.

Ключові слова: Румунія, НАТО, євроатлантична інтеграція, оборона, стратегічне партнерство, міжнародна безпека.

Розпад СРСР та демонтаж біполярної системи міжнародних відносин призвів до утворення безпекового вакууму на пострадянському просторі та в країнах колишнього ОВД. У рамках гарантії власної безпеки та дотримання забезпечення територіальної цілісності своїх країн, держави постсоціалістичного блоку вдалися до перебудови власних зовнішньополітичних пріоритетів, обравши шлях до європейської та євроатлантичної інтеграції. Географічне та геополітичне положення деяких з цих держав лягло в основу як нової зовнішньополітичної стратегії, так і внутрішньої політики, спрямованої на досягнення відповідності членству в НАТО та ЄС. Так, стратегічне розташування Румунії в Чорноморському регіоні, її контроль над р. Данубе та економічний потенціал зумовили рух цієї держави до інтеграції в Північноатлантичний альянс наприкінці ХХ ст. Зараз Бухарест становить собою надійного, серйозного та ініціативного партнера в рамках НАТО та зміцнення безпеки Чорноморського басейну в контексті російської агресії в Криму. Основними євроатлантичними партнерами сучасної Румунії в рамках військового та оборонного секторів є Франція – один з основних інвесторів в румунську економіку, а також Німеччина та США [4, с.79 – 80].

Низка сучасних наукових досліджень українських та зарубіжних науковців присвячені розгляду проблематики Румунії та країн Чорноморського регіону і Балкан як важливого елемента північноатлантичної безпеки. Питанням еволюції зовнішньополітичного курсу Румунії в рамках вступу до НАТО та стратегічним інтересам держави в рамках євроатлантичної інтеграції присвячені розвідки румунських авторів А.Ніколеску [21], В.Кречуна [11], А.Генчі [2], А.Дінеску [14], Ю.Берділі [8]. Українські науковці Н.Безнос [1], О.Коломієць [4], Б.Левик [5] та О.Златін [3] розглядають загальні тенденції стратегічних підходів НАТО до Румунії та Чорноморського регіону в цілому, адаптацію безпекової політики Румунії в рамках євроатлантичної співпраці, а також трансформацію румунської євроатлантичної стратегії в контексті російсько-українського військового протистояння. Американський дослідник

З.Барани у своїй науковій праці «Майбутнє розширення НАТО» акцентує на доцільності включення держав Балкансько-Чорноморського регіону до Альянсу, проте зазначає деякі слабкі сторони країн-претендентів на їх шляху до НАТО початку 2000-х рр., серед яких – і Румунії [7]. Метою ж даного дослідження є простежити шлях Румунії до НАТО з урахуванням відповідних трансформацій військового, внутрішньополітичного та економічного секторів, розглянути сучасну роль Румунії в Північноатлантичному альянсі, а також провести певні аналогії між шляхами Румунії та України в статусі країн-кандидатів на членство в Альянсі та умови, які склалися для двох країн на цьому шляху.

Слід зауважити, що в цілому шлях Румунії до Північноатлантичного альянсу був вельми строкатим та не позбавленим певної зовнішньополітичної іронії. Одним з основних моментів, що їх необхідно було вирішити Бухаресту, була необхідність приведення економічного та внутрішньополітичного й суспільного життя до вимог, що задовольняли умови вступу до ЄС та НАТО. Протягом 1990-х рр. зусилля Румунії, спрямовані на проведення відповідних реформ, на думку західних партнерів, були незначними, проте стрімка перебудова безпекової картини світу внаслідок розгортання загрози міжнародного тероризму після 11 вересня 2001 р. прискорив утворення повноцінних зв'язків між Альянсом та Румунією як важливим геополітичним вузлом операцій на Балканах та як джерелом військової допомоги в діях НАТО на Близькому Сході. Таким чином, Румунії вдалося повністю включитися до євроатлантичної системи безпеки та співробітництва без завершення процесу внутрішнього реформування країни.

Відкриття Румунії для зовнішньополітичних, а відтак і конкретно стратегічних та оборонних контактів з західним світом, відбувалося поступово та характеризувалося суттєвою долею скептицизму з боку США та країн Західного Європи. У 1980-і рр. політичний режим Н.Чаушеску знаходився у фактичній міжнародній ізоляції; зовнішньополітичній привабливості Румунії не сприяли такі атрибути внутрішньополітичного буття, як низький рівень дотримання прав людини та економічна непривабливість внаслідок

нерозвиненості аграрного сектору. Крім того, маючи величезний зовнішній борг, Н.Чаушеску здійснював його покриття через внутрішньоекономічні утиски та нехтування суспільними потребами громадян. «Друзями» Бухаресту часів Н.Чаушеску на міжнародній арені виступали такі міжнародні вигнанці, як КНДР, Лівія, Куба та Ірак; натомість відносини з СРСР в епоху «перебудови» сходили нанівець. Оскільки зовнішня політика М.Горбачова стала запорукою покращення відносин між Москвою та Вашингтоном, СРСР покінчив з фінансовою підтримкою режиму румунського диктатора [8, с.16].

Західний скепсис отримав ще більшу підпитку після кривавого повалення режиму Н.Чаушеску, остаточно утвердивши зовнішній імідж Румунії як політично нестабільної держави. Регіональна нестабільність через втручання Росії у внутрішні справи сусідньої Молдови та утворення маріонеткової Придністровської Молдавської республіки, а також загострення ситуації між колишніми суб'єктами Соціалістичної республіки Югославії спонукали країни західного світу дотримуватися підходу утримування політичної ізоляції Румунії. Насамперед це було продиктовано побоювання стосовно того, що Румунія може бути втягнута в будь-який з цих конфліктів унаслідок наявності на території Румунії югославських національних меншин (зокрема, в Румунському Банаті проживала велика кількість сербів – близько 100 000 чол. [12, с.115]) та історії молдавсько-румунських відносин. Також існувала небезпека того, що сербські або хорватські бойовики можуть звернутися по політичний притулок або військову допомогу саме до Румунії. Відтік хорватських та сербських меншин до Румунії та перехід угорських меншин з югославської Воєводини на румунські землі та до невизнаної ПМР могло загострити «угорське питання» в регіоні, що позначилося б вкрай негативно на регіональній безпеці та власне на безпеці самої Румунії [31, с.50].

Попри зовнішні побоювання щодо встановлення відносин з Румунією, Бухарест усвідомлював, що досягнення регіональної та державної безпеки в умовах, що склалася, можливе лише за рахунок доручення Румунії до системи євроатлантичного партнерства та встановлення тісних зв'язків з зовнішнім

актором, здатним надати допомогу з підтримки державного суверенітету та безпеки держави. У 1991 – 1992 р. президент Румунії І.Ілієску проголосив про необхідність євроатлантичної інтеграції Румунії в якості запоруки демократизації держави та отримав підтримку цього курсу з боку парламенту. Тим не менш, потенційні західні партнери на початку 1990-х рр. мали, окрім безпекових побоювань, ще й деякі сумніви щодо демократичного потенціалу Румунії: оскільки сам президент Ілієску був обраний на свій пост з результатом 85% голосів, країни західного світу утвердилися в думці про те, що десятиліття комуністичного правління в країні стали на заваді демократичній конкуренції в політиці, а вплив комуністичних сил і у 1990-і все ще залишається відчутним [8, с.18].

1993 – 1995 рр. ознаменували собою розгортання внутрішньополітичних перетворень всередині Румунії та її становлення на рейки розвитку за демократичними принципами західного світу, що слугувало важливим фактором зближення Бухаресту зі США та західною Європою на шляху Румунії до Північноатлантичного альянсу. У цей же час Бухарест офіційно заявляє про своє прагнення приєднатися до НАТО. Так, у лютому 1993 р. Альянс запросив президента І.Ілієску виступити зі зверненням перед Північноатлантичною радою; також глава держави зустрівся з Генеральним секретарем НАТО М.Вернером [32]. Усередині країни румунський політикум одноставно підтримав євроатлантичні ідеї президента, які відкривали шлях до забезпечення безпеки Румунії в регіоні. Основною складовою перебудови внутрішньодержавної системи Румунії для отримання членства в Альянсі стала реформа військового сектору, яка включала наступні складники: по-перше, було знищено мережу тотального політичного контролю комуністичних органів всередині Міністерства оборони та Міністерства внутрішніх справ та реорганізовано системи стратегічного та оперативного командування. По-друге, в 1992 р. в Румунії було засновано першу в Центральній та Східній Європі вищу школу національної оборони, яка слугувала джерелом зв'язку між військовими та представниками громадянського суспільства - Національний

коледж оборони. По-третє, в системі управління оборонним сектором Румунії з'являються цивільні кадри: у 1993 р. міністр оборони Н.Спірою призначив цивільну особу, Л.Муресана, заступником директора Національного коледжу оборони; заступником самого Н.Спірою також став не військовий, І.Паску. У 1994 р. Г.Тінка стає першим «цивільним» міністром оборони Румунії [23, с.309]. По-четверте, назви військових інституцій та форма одностроїв румунських військових зазнали «декомунізації». По-п'яте, представники радянської військової школи протягом 1990-х рр. починають замінюватися «новою хвилею» військових кадрів, які отримували професійну освіту в США, Канаді, Великій Британії, Італії та Німеччині. Крім того, в румунській армії було запроваджено інститут капеланства [8, с.19].

У 1994 р. Румунія долучилася до програми НАТО «Партнерство заради миру», що становила собою надання можливостей для не-членів Альянсу брати участь в ініціативах НАТО з підтримки безпеки та стабільності, з метою стати частиною Альянсу на першому етапі його розширення на схід. У вересні 1994 р. румунські військові взяли участь в навчаннях у рамках даної програми біля м. Познань у Польщі [15]. Подальша активна участь Румунії в заходах в рамках «Партнерства заради миру» поступово закріплювала її як потенційного кандидата на вступ до Альянсу, проте в 1995 – 2000 рр. країна стикнулася з економічними труднощами, що могли стати на заваді євроатлантичної інтеграції держави: нове недосвічене керівництво Румунії на чолі з президентом Е.Константінеску у купі з урядом, що загруз у корупції, призвело до спаду в економіці країни, а також завдало удару по успіхах І.Ілієску в галузі реформування військового сектору. Згідно з вимогами до вступу до Альянсу, країна-кандидат (так само як і країни-члени НАТО) мала закладати 2% ВВП на оборону щорічно, тоді як ослабла економіка Румунії середини 1990-х р. не могла покривати такі витрати; внутрішньо економічна ситуація в країні покращилася лише на початку 2000-х рр.[25] Отже, зменшення витрат на оборону знову призвело до зародження скепсису серед західних країн стосовно перспектив приєднання Румунії до Північноатлантичного альянсу.

У липні 1997 р. в рамках Мадридського саміту приєднатися до НАТО запросили Чехію, Польщу та Угорщину; Румунії (разом зі Словенією) ж дали зрозуміти, що їхнє включення до Альянсу затримується як мінімум на два роки через невідповідність вимогам для набуття членства в НАТО [18]. Попри той факт, що у 1996 – 1997 рр. Румунії вдалося схилити на свою сторону в справі євроатлантичної інтеграції таких членів Альянсу, як Франція, Туреччина, Греція та Італія, а також налагодити відносини з Німеччиною шляхом замирення щодо питання дискримінації німецьких меншин на території Румунії за часів комуністичного правління, і, як наслідок, отримавши ще один голос на свою користь ще й від Берліну [13, с.26], останнє слово щодо перспектив Румунії в НАТО все ж сказали США. Оскільки така позиція викликала здивування серед румунського політикуму, Вашингтон вдався до заохочення Бухаресту продовжувати реформи, що сприятимуть вступу до Альянсу. Після саміту НАТО в Мадриді 1997 р. Б.Клінтон відвідав Бухарест та підкреслив, що Румунія є частиною єдиного, демократичного та вільного європейського простору та партнером США та відзначив успіхи внутрішнього реформування в державі, що відкривають шлях до НАТО; відтак було зафіксовано встановлення стратегічного партнерства між Вашингтоном та Бухарестом [10].

Зі свого боку, Бухарест вдався до практичних кроків, здатних довести прихильність євроатлантичному курсу Румунії: країна прийняла сторону Альянсу в ході конфлікту у Косово та закрила свій повітряний простір для російських літаків, якими Москва планувала доставити свої війська в буремний регіон, натомість давши зелене світло повітряним силам НАТО [16]. Окрім відкритого неба, Бухарест надав союзникам можливість користуватися румунськими інфраструктурою, морським простором та суходолом для переміщення та дислокації об'єднаних сил Альянсу. У такий спосіб Румунія зарекомендувала себе як надійного партнера в справі боротьби з міжнародним тероризмом [13, с.27]. Нарешті, з поверненням у президентське крісло ініціатора євроатлантичного вибору Румунії І.Ілієску після виборів у грудні 2000 р. загальна тенденція руху держави в бік НАТО знову стала конкретною та

чіткою. Оздоровлення економіки та здатність виділити необхідну кількість коштів на оборону повернула Румунію в список найближчих кандидатів на вступ до НАТО. Протягом 2001 – 2002 рр. витрати Румунії на оборону склали 2, 45 % ВВП та 2, 30 % ВВП відповідно [9, с.11]. Таким чином, Румунії ще до вступу до НАТО вдалося створити відповідні фінансові умови для підтримки обороноздатності в рамках колективної безпеки Альянсу.

Що ж стосується суспільної думки про необхідність членства Румунії в НАТО, цифри стабільно демонстрували широку підтримку населення ідей зовнішньої гарантії безпеки та суверенітету, закладених президентом І.Ілієску: наприкінці ХХ ст. більш ніж 80% румунів висловлювалися на користь приєднання до НАТО [8, с.19-20]. У цьому румунське суспільство було непохитним навіть попри той факт, що досягнення стандартів НАТО через реформування військового та оборонного секторів виявлялося дорогим задоволенням і потребувало від держави близько 4 млрд. дол. США для повної реалізації перебудови у відповідних галузях [8, с.20]. Щоправда, суспільна підтримка НАТО дещо похитнулася в ході Косовського конфлікту – тоді процент прихильників приєднання до Альянсу впав до позначки 56% [6, с.165].

Поява такого чинника загрози міжнародній безпеці, як міжнародний тероризм, призвела до перегляду формату включення нових членів до лав Північноатлантичного альянсу. Крім того, на долю майбутніх членів НАТО з представників постсоціалістичного блоку вплинула і зміна геополітичного значення Чорноморського басейну внаслідок формування осередків міжнародної небезпеки на Близькому Сході та на Кавказі. Цей фактор разом з нестабільністю на Балканах та особливо в Косово докорінно змінив геополітичну важливість Румунії, перетворивши її на зону безпосередніх інтересів НАТО. Тож залишаючись в підвішеному стані в таких сферах внутрішнього буття, як боротьба з корупцією, реформування оборонного та правового секторів та проблема демонтажу посткомуністичної бюрократії, Румунія отримала запрошення до переговорного процесу про членство в Альянсі на пражському саміті 2002 р. разом з Болгарією, Словенією,

Словаччиною та країнами Балтії [4, с.81]. 29 березня 2004 р. Румунія стає повноцінним членом НАТО [26], а запровадження натівських стандартів через кілька років допомогли країні стати і членом ЄС [5, с.238].

Вже в якості країни-члена НАТО Румунія продовжує стверджувати себе як ефективного учасника Альянсу та надійного союзника в дотриманні регіональної безпеки. Протягом 2004 – 2012 рр. Бухарест приймав ряд важливих євроатлантичних зібрань; першим з таких стала зустріч міністрів оборони країн-членів НАТО 13 та 14 жовтня 2004 р. У 2008 р. Румунія приймала в своїй столиці саміт Альянсу 2 – 4 квітня, що для зовнішньої політики Румунії стало виключно важливою подією; крім того, Бухарестський саміт був найбільшим зібранням в історії НАТО. У 2012 р. в м. Сібіу відбулася конференція Військового комітету НАТО [27, с.4]. Стратегія національної безпеки Румунії на 2015 – 2019 рр. вкотре засвідчує відданість Бухаресту принципам євроатлантичного співробітництва як одного з принципових складників міжнародної безпеки країни; серед основних цілей співробітництва Румунії та НАТО в галузі безпеки – гарантування безпеки в Чорноморському регіоні, посилення позицій країни всередині Альянсу шляхом практичної та теоретичної співпраці з органами НАТО та поглиблення двосторонньої співпраці з країнами-сусідами по регіону, а також з країнами – представницями східного флангу Альянсу [19, с.8-9]. Бухарест активно лобіював посилення присутності військ НАТО в Південно-Східній Європі під час та після Варшавського саміту 2016 р. попри опір своїх натівських та регіональних сусідів Туреччини та Болгарії [29]. У жовтні 2017 р. Генеральний секретар Альянсу Й.Столенберг оголосив про нарощення наземної, повітряної та морської присутності об'єднаних сил Альянсу в Румунії для ефективної протидії російській агресії та присутності ВМС РФ у Чорноморському басейні [17]. Якщо на півночі Росію стримують країни Балтії та Польща, Румунія становить собою форпост НАТО на півдні.

Також разом з Польщею Румунія в умовах українсько-російського протистояння та його впливу на регіональну безпеку утворили «альянс

всередині альянсу», запропонувавши безпекову ініціативу зі співробітництва в рамках НАТО та ЄС. Ініціатива отримала назву «Бухарестська дев'ятка», і охоплює вона кооперацію між «молодими» країнами-членами НАТО та була запропонована главами Румунії та Польщі К.Іоаннісом та А.Дудою наприкінці 2015 р. Метою цієї ініціативи є розвиток особливого регіонального співробітництва країн-членів НАТО, що представляють Східну та Центральну Європу та гарантія стабільності й безпеки в басейнах Чорного та Балтійського морів [28]. Бухарест особливо є зацікавленим в колективному стримуванні зазіхань РФ на морське домінування в Чорноморському басейні, адже Румунія знаходиться на шляху Росії до контролю над важливою стратегічною водною артерією – Дарданеллів, тож зараз зростання ініціативності Румунії в рамках НАТО є прямо пропорційним російській загрозі безпеці самої Румунії [30].

Порівнюючи Румунію – кандидата на вступ до НАТО та Україну з її бажанням стати частиною НАТО, зауважимо ряд факторів, які вплинули на просування Румунії в її прагненнях та розглянемо наявність подібних умов для України. По-перше, важливими елементами становлення Румунії як члена Альянсу стали проведення демократичних реформ, становлення ринкової економіки, модернізація збройних сил, участь у міжнародних миротворчих операціях та зміна регіонального порядку та, як наслідок, збільшення зовнішнього інтересу до Румунії як до частини регіональної безпеки. У випадку з Україною є сенс згадати не менш довгу історію відносин з Альянсом: як і Румунія, Україна в 1994 р. приєдналася до «Партнерства заради миру». Проте, на відміну від Румунії, претензії з боку західних держав до України на поч. ХХІ ст. не обмежувалися відсутністю успіхів в демократизації та економічних реформах: відносини Києва та НАТО суттєво підточило викрадення та вбивство Г.Гонгадзе за причетністю Л.Кучми у 2002 р. У наступному році Україна брала участь у союзних операціях в Іраку, але тінь політичного вбивства безпекове співробітництво з НАТО продовжувала визначати тон двосторонніх відносин України та Альянсу [20]. Охолодження політикуму часів Л.Кучми до членства України в НАТО, короткий період заохочення євроатлантичних прагнень

України часів В.Ющенка та різкий розворот зовнішньої політики в бік РФ часів В.Януковича не покращили імідж України в очах країн-членів Альянсу. Тож в період до російської агресії проти України стосунки з Альянсом мали хоча і довгу, але виключно нестабільну історію. Сучасні продуктивні відносини з НАТО сформувалися внаслідок зміни безпекової ситуації в регіоні, і в цьому можна порівнювати позиціонування з Румунією: якщо перша стала форпостом протистояння міжнародному тероризму на Балканах та Близькому Сході, Україна зараз перетворилася на форпост боротьби з загарбницькою політикою РФ.

Для Румунії важливим чинником зближення з НАТО була зовнішня підтримка з боку країн-учасниць Альянсу – спочатку Італії, Туреччини, Франції та Греції, а потім і Німеччини. Зараз Україна має двох основних адвокатів своїх євроатлантичних прагнень в особі Польщі та Литви, яка продовжує підтримувати Україну та разом з нею протистоїть спробам Угорщини заблокувати діалог між Києвом та НАТО [24, с.1]. Стосовно ж відносин з Польщею в Україні залишаються деякі спірні питання, зокрема, стосовно ставлення до ролі ОУН-УПА в історії обох країн в рамках Другої світової війни, проте в цілому Варшава продовжує підтримувати євроатлантичні амбіції Києва [22]. Тож якщо проводити паралелі між зовнішньою підтримкою Румунії та України, гіпотетично можна порівняти відносини «Україна – Польща» з флангом «Румунія – Німеччина», а «Україна – Литва» – з «Румунія – Франція» відповідно.

Підсумовуючи, зазначимо, що внаслідок приєднання Румунії до Північноатлантичного альянсу НАТО отримала зручний вихід до акваторії Чорного моря, що є особливо принциповим для розгортання флоту Альянсу для стримування Росії в контексті анексії Криму та його використання в якості військово-морської бази РФ. Тож залучення Румунії та Болгарії в 2004 р. до лав НАТО стало зручним для стратегічної діяльності Альянсу не лише в короткостроковій перспективі. Що стосується загальних положень відносно входження Румунії та України до НАТО через запровадження відповідних

внутрішніх реформ, Бухарест та Київ у цілому поділяють шлях виконання умов перебудови політичної та економічної системи, однак тут для обох країн було та є важливим дотримуватися принципу *show not tell*: регулярні підкреслення своєї відданості принципам НАТО не є достатніми для переконання західних партнерів і мають супроводжуватися відповідними фактичними діями в даному напрямку.

Список використаних джерел та літератури

1. Безнос Н.Н. Концептуальные основы стратегии НАТО в отношении Черноморского региона / Н.Безнос // Панорама політологічних студій: Науковий вісник Рівненського державного гуманітарного університету. – 2012. – Вип. 9. – С. 87-94.

2. Генча А. Членство Румунії в НАТО – набуття гарантій безпеки та стабільності / А.Генча // Партнерство заради безпеки: досвід країн НАТО та українська перспектива. – К.: Ін-т трансформації суспільства, 2007. – С. 65-67.

3. Златін О. Зовнішня політика й національна безпека Румунії у контексті агресії Росії проти України / О.Златін // Міжнародні зв'язки України: наукові пошуки і знахідки. – 2016. – Вип. 25. – С. 324-334.

4. Коломієць О.В. Трансформація безпекової парадигми Румунії в контексті євроатлантичної та європейської інтеграції / О. Коломієць // Проблеми міжнародних відносин. – 2013. – Вип. 7. – С.79-80.

5. Левик Б.С. Історичний досвід зарубіжних країн у політичному забезпеченні національної безпеки і оборони в новітній період / Б.Левик // Вісник Національного університету «Львівська політехніка». – 2011. – № 693 «Держава та армія». – С. 234-239.

6. Almost NATO. Partners and Players in Central and Eastern European Security [C.Krupnick]. – Lanham: Rowman & Littlefield, 2003. – 341 p.

7. Barany Z. The Future of NATO's Expansion. For Case Studies / Z.Barany. – Cambridge: Cambridge University Press, 2003. – 278 p.

8. Berdila I. Romania's NATO Membership / I.Berdila. – Fort Leavenworth, Kansas: School of Advanced Military Studies, 2012. – 44 p.

9. Chao W.J. Trends in European Defense Spending, 2001 – 2006: A Report of the CSIS Defense-Industrial Initiatives Group / W.J. Chao, G.Sanders, Ben-Ari G. – CSIS, 2008. – 23 p.

10. Clinton W. Remarks to the Citizens of Bucharest, Romania [Electronic Resource] – Mode of Access: <http://www.presidency.ucsb.edu/ws/?pid=54402> (last Access: May 30, 2018). – Title from the Screen.

11. Craciun V. The Strategic Interest of Romania as NATO and EU Member /V.Craciun // Annals of “Constantin Brancusi” University of Targu-Jiu. Serie Economy. – 2007. – №. 2. – P. 87-92.

12. Cvijeto J. Yugoslavia’s Ruin: The Bloody Lessons of Nationalism, A Patriot’s Warning / J.Cvijeto. – Lanham: Rowman & Littlefield Publishers, 2002. – 303 p.

13. Delova G. Understanding NATO Enlargement: Master Thesis in International Relations / Gabriela Delova. – Malmo, 2009. – 59 p.

14. Dinescu A. Romania’s Long Road after NATO /A.Dinescu // Papeles del Este. Transiciones Poscomunistas. – 2003. – №5. – 4 p.

15. Exercise Cooperative Bridge 94 [Electronic Resource] – Mode of Access: https://www.nato.int/cps/en/SID-8BD9D109-6EB228F2/natolive/news_24256.htm (last Access: May 30, 2018). – Title from the Screen.

16. Fitchett J. Clark Recalls “Lessons” of Kosovo [Electronic Resource] – Mode of Access: <https://www.nytimes.com/2000/05/03/news/clark-recalls-lessons-of-kosovo.html> (last Access: May 30, 2018). – Title from the Screen.

17. Gherasim C. Romania Takes Key Role as NATO Prepares to Face Off with Russia [Electronic Resource] – Mode of Access: <http://www.euronews.com/2017/10/17/romania-takes-key-role-as-nato-prepares-to-face-off-with-russia> (last Access: May 30, 2018). – Title from the Screen.

18. King J. NATO Invites Poland, Hungary, Czech Republic to Join [Electronic Resource] – Mode of Access: <http://edition.cnn.com/WORLD/9707/08/nato/index.html> (last Access: May 30, 2018). – Title from the Screen.

19. National Defense Strategy 2015 – 2019. A Strong Romania within Europe and the World. – Bucharest: The Presidential Administration, 2015. – 23 p.

20. NATO Officially Gives Ukraine Aspiring Member Status; Membership Action Plan is Next Ambition [Electronic Resource] – Mode of Access: <http://euromaidanpress.com/2018/03/10/nato-officially-gives-ukraine-aspiring-member-status-membership-action-plan-next-ambition> (last Access: May 30, 2018). – Title from the Screen.

21. Nicolsecu A. Changes in Romania's Foreign Policy from the Perspective of NATO and EU Membership / A.Nicolescu // Romanian Journal of European Affairs. – 2010. – Vol. 10. – № 1. – P. 64-76.

22. Poland Will Support Ukraine's Aspirations to NATO [Electronic Resource] – Mode of Access: <https://eadaaily.com/en/news/2018/03/29/poland-will-support-ukraines-aspiration-to-nato> (last Access: May 30, 2018). – Title from the Screen.

23. Post-Cold-War Defense Reform: Lessons Learned in Europe and in the United States [I.Gyarmati, T.Winkler] – Washington, D.C.: Brassey's, 2002. – 434 p.

24. Ras K. Lithuania: Ukraine's Advocate in the International Arena /K.Ras, D.Szeligowski // Bulletin. The Polish Institute of International Relations. – 2018 . – No. 28 (1099). – 2 p.

25. Romania – Military Spending [Electronic Resource] – Mode of Access: <https://www.globalsecurity.org/military/world/europe/ro-budget.htm> (last Access: May 30, 2018). – Title from the Screen.

26. Romania – NATO. Romanian Ministry of Foreign Affairs Ambition [Electronic Resource] – Mode of Access: <https://www.mae.ro/en/node/2066> (last Access: May 30, 2018). – Title from the Screen.

27. Romanian Defense 2014 [/M.Szlavik]. – Ministry of National Defense, 2014. – 44 p.

28. Rotaru V. How Romania and Poland Can Strengthen NATO and the EU [Electronic Resource] – Mode of Access: <https://www.foreignaffairs.com/articles/central-europe/2017-11-10/how-romania->

and-poland-can-strengthen-nato-and-eu(last Access: May 30, 2018). – Title from the Screen.

29. Touma A. NATO Inaugurates New Black Sea Force in Romania [Electronic Resource] – Mode of Access: <http://www.balkaninsight.com/en/article/nato-inaugurates-black-sea-force-to-deter-russia-10-09-2017> (last Access: May 30, 2018). – Title from the Screen.

30. Turcanu M. Romania Plays Key Role for NATO on Eastern Flank [Electronic Resource] – Mode of Access: <https://www.esjnews.com/romania-nato> (last Access: May 30, 2018). – Title from the Screen.

31. Tzifakis N. The Yugoslav Wars' Implications on Romanian Security / N.Tzifakis // Southeast European Politics. – May 2001. – Vol. 2. – № 1. – P. 46-58.

32. Visit by the President of Romania, Mr. Ion Iliescu to NATO on 17 February 1993. Press Release [Electronic Resource] – Mode of Access: <http://archives.nato.int/visit-by-president-of-romania-mr-ion-iliescu-to-nato-on-17-february-1993> (last Access: May 30, 2018). – Title from the Screen.

References

1. BEZNOS, N. (2012) Kontseptual'nye osnovy strategii NATO v otnoshenii Chernomorskogo regiona. *Panorama politologichnyh stydiy: Naukoviy visnyk Rivnenskogo derzhavnogo humanitarnogo universytety*. Vol. 9, p. 87-94.

2. GENCHA, A. (2007) Chlenstvo Rumunii v NATO – nabuttya garantiy bezpeky ta stabil'nosti. *Partnerstvo zarady bezpeky: dosvid krain NATO ta ukrains'ka perspektyva*. Kyiv: Instytut transformacii suspil'stva, p. 65-67.

3. ZLATIN, O. (2016) Zovnishnya polityka j natsional'na bezpeka Rumunii u konteksti agresii Rosii proty Ukrainy. *Mizhnarodni зв'язki Ukrainy: naukovi poshyky I znahidky*. Vol. 25, p. 324-334.

4. KOLOMIETS', O. (2013) Transformazia bezpekovoї paradygmy Rumunii v konteksti evroatlantychnoi ta evropeiskoi integracii. *Problemy mizhnarodnyh vidnosyn*. Vol. 7, p. 79-80.

5. LEVYK, B. (2011) Istorychnyi dosvid zarubizhnyh krain u politychnomy zabezpechenni natsional'noi bezpeky I oborony v novitinyi period. *Visnyk Natsional'nogo universytety «L'vivs'ka politehnika»*. № 693 «Derzhava ta armiya», p. 234-239.

6. KRUPNICK, C. (ed.) (2003) *Almost NATO. Partners and Players in Central and Eastern European Security*. Lanham: Rowman & Littlefield.

7. BARANY, Z. (2003) *The Future of NATO's Expansion. For Case Studies*. Cambridge: Cambridge University Press.

8. BERDILA, I. (2012) *Romania's NATO Membership*. Fort Leavenworth, Kansas, School of Advanced Military Studies,.

9. CHAO, W.J., SANDERS, G. & BEN-ARI G. (2008) *Trends in European Defense Spending, 2001 – 2006: A Report of the CSIS Defense-Industrial Initiatives Group*. CSIS.

10. CLINTON, W. (1997) *Remarks to the Citizens of Bucharest, Romania* [Online] – Available from: <http://www.presidency.ucsb.edu/ws/?pid=54402> [Accessed: May 30, 2018].

11. CRACIUN, V. (2007) The Strategic Interest of Romania as NATO and EU Member. *Annals of "Constantin Brancusi" University of Targu-Jiu. Serie Economy*. No. 2, p. 87-92.

12. CVIJETO, J. (2002) *Yugoslavia's Ruin: The Bloody Lessons of Nationalism, A Patriot's Warning*. Lanham: Rowman & Littlefield Publishers.

13. DELOVA, G. (2009) *Understanding NATO Enlargement*. Unpublished Thesis (Master Degree). Malmo, University of Malmo.

14. DINESCU, A. (2003) Romania's Long Road after NATO. *Papeles del Este. Transiciones Poscomunistas*. №. 5.

15. Exercise Cooperative Bridge 94 (2008) [Online] – Available from: https://www.nato.int/cps/en/SID-8BD9D109-6EB228F2/natolive/news_24256.htm [Accessed: May 30, 2018].

16. FITCHETT, J. (2000) *Clark Recalls “Lessons” of Kosovo* [Online] – Available from: <https://www.nytimes.com/2000/05/03/news/clark-recalls-lessons-of-kosovo.html> [Accessed: May 30, 2018].

17. GHERASIM, C. (2017) *Romania Takes Key Role as NATO Prepares to Face Off with Russia* [Online] – Available from: <http://www.euronews.com/2017/10/17/romania-takes-key-role-as-nato-prepares-to-face-off-with-russia> [Accessed: May 30, 2018].

18. KING, J. (1997) *NATO Invites Poland, Hungary, Czech Republic to Join* [Online] – Available from: <http://edition.cnn.com/WORLD/9707/08/nato/index.html> [Accessed: May 30, 2018].

19. National Defense Strategy 2015 – 2019. A Strong Romania within Europe and the World (2015). Bucharest: The Presidential Administration.

20. NATO Officially Gives Ukraine Aspiring Member Status; Membership Action Plan is Next Ambition [Online] – Available from: <http://euromaidanpress.com/2018/03/10/nato-officially-gives-ukraine-aspiring-member-status-membership-action-plan-next-ambition> [Accessed: May 30, 2018].

21. NICOLESCU, A. (2010) Changes in Romania’s Foreign Policy from the Perspective of NATO and EU Membership. *Romanian Journal of European Affairs*. Vol. 10, No. 1, p. 64-76.

22. Poland Will Support Ukraine’s Aspirations to NATO [Online] – Available from: <https://eadaily.com/en/news/2018/03/29/poland-will-support-ukraines-aspiration-to-nato> [Accessed: May 30, 2018].

23. GYARMATI, I. & WINKLER, T. (eds.) (2002) *Post-Cold-War Defense Reform: Lessons Learned in Europe and in the United States*. Washington, D.C.: Brassey’s.

24. RAS, K. & SZELIGOWSKI, D. (2018) Lithuania: Ukraine’s Advocate in the International Arena. *Bulletin. The Polish Institute of International Relations*. – No. 28 (1099).

25. Romania – Military Spending (2018) [Online] – Available from: <https://www.globalsecurity.org/military/world/europe/ro-budget.htm> [Accessed: May 30, 2018].

26. Romania – NATO. Romanian Ministry of Foreign Affairs Ambition (2018) [Online] – Available from: <https://www.mae.ro/en/node/2066> [Accessed: May 30, 2018].

27. SZLAVIK, M. (ed.) (2014) *Romanian Defense 2014*. Ministry of National Defense.

28. ROTARU, V. & UMLAND, A. (2017) *How Romania and Poland Can Strengthen NATO and the EU* [Online] – Available from: <https://www.foreignaffairs.com/articles/central-europe/2017-11-10/how-romania-and-poland-can-strengthen-nato-and-eu> [Accessed: May 30, 2018].

29. TOUMA, A. (2017) *NATO Inaugurates New Black Sea Force in Romania* [Online] – Available from: <http://www.balkaninsight.com/en/article/nato-inaugurates-black-sea-force-to-deter-russia-10-09-2017> [Accessed: May 30, 2018].

30. TURCANU, M. (2017) *Romania Plays Key Role for NATO on Eastern Flank* [Online] – Available from: <https://www.esjnews.com/romania-nato> [Accessed: May 30, 2018].

31. TZIFAKIS, N. (2001) The Yugoslav Wars' Implications on Romanian Security. *Southeast European Politics*. Vol. 2, №. 1, p. 46-58.

32. Visit by the President of Romania, Mr. Ion Iliescu to NATO on 17 February 1993. Press Release (1993) [Online] – Available from: <http://archives.nato.int/visit-by-president-of-romania-mr-ion-iliescu-to-nato-on-17-february-1993> [Accessed: May 30, 2018].

Galyna Mingazutdinova

PhD (history),

Historian of the Research Department

(history department)

Taras Shevchenko National University of Kyiv

ROMANIA'S GENESIS AS A NATO MEMBER STATE

***Abstract.** The article touches upon Romania's path towards obtaining its NATO membership, as well as the prerequisites of shaping of its international image in the sphere of security. The external reasons of activating Romania's accession to the North Atlantic Treaty Organization have been analyzed, and the fundamental geopolitical factors of Romania's importance and contribution to the Transatlantic and regional security have been outlined. The article also reveals the basic stages of rapprochement between Bucharest and NATO in 1990 – 2004. Special attention has been paid to the process of the Romanian military sector reforming in early 1990s, which constituted an essential element of the country's gaining membership in the Alliance. Some comparisons of the Romanian and Ukrainian paths towards obtaining NATO membership and introducing their Euro-Atlantic integration have been made. It is concluded that en route towards NATO, not only did Romania succeed in holding some essential reforms of the social and political sectors to fulfill its Euro-Atlantic aspirations, but it also has found itself in a particularly profitable situation of the international security situation's transformation. What is more, Romania did prove itself as an important strategic partner with its geopolitical and geographical position in the Black Sea basin and in the Balkans. Today, these factors continue contributing to Romania's importance for NATO's practical activities aimed to provide peace and security to the Black Sea region.*

***Key words:** Romania, NATO, Euro-Atlantic integration, defense, strategic partnership, international security.*

Надійшла до редколегії 08.10.2018